

ASPECTE REFERITOARE LA SFÂRȘITUL REGIMULUI NAȚIONAL-LEGIONAR ÎN JUDEȚUL ALBA ȘI URMĂRIREA PARTICIPANȚILOR LA REBELIUNEA LEGIONARĂ

Istoria contemporană a României a cunoscut, în perioada 6 septembrie 1940-21 ianuarie 1941, guvernarea național-legionară rezultată din criza în care se găsea statul român, consecință a pierderilor teritoriale din vara anului 1940 și a izolării României de aliații săi tradiționali –Anglia și Franța – învinși de către Germania lui Hitler în debutul celei de-a doua conflagrații mondiale. Cele patru luni de dictatură legionară n-au contribuit cu nimic benefic sau constructiv pentru țară: în locul respectului legii și a ordinii, cum promitea la început Antonescu, o stare generală de haos și anarhie, bazată pe domnia bunului plac, un neîntrerupt șir de abuzuri și vexațiuni în dauna avutului public sau privat, în egală măsură, și, bineînțeles, nelipsitele acte de terorism și sălbăticie medievală care au împins țara “pe marginea prăpastiei”, așa cum evalua chiar șeful statului¹.

Sfârșitul regimului național-legionar a fost unul violent, manifestat prin rebeliunea legionară din 21-23 ianuarie 1941, eveniment în urma căruia Antonescu i-a înlăturat pe legionari de la putere și a abrogat statul național-legionar. În timpul rebeliunii au fost înregistrate numeroase victime – 21 de ofițeri, subofițeri și soldați, 236 de morți și 245 răniți în București și 117 morți și răniți în provincie. Horia Sima și alți conducători legionari au reușit să fugă din țară sub protecția S.D.-ului și Wehrmacht-ului².

Ca și în alte zone din țară, rebeliunea legionară s-a manifestat, e drept cu mai puțină intensitate, și în județul Alba, în concepția autorităților “acțiunea de rezistență a legionarilor având caracterul unei adevărate răzmerițe, cu planuri bine puse la punct de conducătorii mișcării”³. Dacă la Prefectură, în cursul rebeliunii, nu s-a înregistrat nici o agresiune, la 21 ianuarie 1941 prefectul legionar Grigore Baciuc predând instituția fără rezistență generalului Carol Schmidt, comandantul Divizei 20⁴, șef al Garnizoanei Alba Iulia, nu același lucru se poate afirma despre Chestura Poliției. Inițial, în după amiaza zilei de 21 ianuarie, maiorul Vasile Forna a preluat Chestura Poliției, însă chestorul delegat Traian Hanu a amânat procedura de predare și a părăsit sediul⁵. Conform memoriilor lui

¹ Petculescu 1973, p. 183.

² Heinen 1999, p. 443-445; Veiga 1995, p. 298-301; Hitchins 1996, p. 497-498; Trașcă-Stan 2002, p. 60-62.

³ Chest. Pol., dosar nr. 124/1941, f. 30.

⁴ Cab. Prefect., dosar nr. 12/1941, f. 14.

⁵ Chest. Pol., dosar nr. 124/1941, f. 30.

Nistor Chioreanu, comandantul legionar al Transilvaniei, Traian Hanu s-a prezentat la Sibiu unde a fost îndemnat de către Chioreanu să se întoarcă la Alba Iulia și să încerce să reziste⁶. La întoarcere, Hanu a luat legătura cu inspectorul legionar Ioan Ghimbășanu și, conform instrucțiunilor primite de la Horia Sima, au trimis oameni de încredere în județ pentru a-i anunța pe șefii legionari ai comunelor să convoace cât mai mulți legionari la Alba Iulia⁷. O mărturie referitoare la modul cum s-a desfășurat acțiunea de aducere a legionarilor la Alba Iulia o constituie declarația unui gardian public, care mărturisea că l-a observat pe un coleg de-al său, Nicolae Rusu, cum în noaptea de 20-21 ianuarie 1941, într-o căruciumă din Oarda de Jos, îi instiga pe membrii mișcării din comună să vină la Alba Iulia. Totodată, “l-a determinat pe comandantul legionar Nicolae Moșneag să plece la Partoș, unde să ia legătura cu legionarii de acolo și împreună să intre în Alba Iulia, pentru a participa la rebeliune”⁸. Un aport deosebit la evenimentele l-au avut gardiștii din Sebeș, sosiți cu două camioane în noaptea de 21/22 ianuarie, în frunte cu Ilie Rizolo și Silviu Gărduș, șef al Oficiului Poștal din Sebeș⁹.

Astfel, s-au adunat în jur de 100 de legionari care au luat cu asalt sediul chesturii, imobilizând santinelele și plutonul militar detașat acolo. Odată cu pătrunderea legionarilor în sediul chesturii și-a găsit sfârșitul, în condiții neelucidate, prim-procurorul Eugen Hânza, găsit mort pe caldarâmul din fața clădirii, probabil aruncat pe fereastra de la etajul instituției. În același timp cu ocuparea Chesturii Poliției, legionarii și-au sporit forțele, în jurul instituției postându-se 300 de membri ai mișcării din Alba Iulia și comunele învecinate. Înarmarea acestora a fost făcută prin intermediul inspectorului legionar Ioan Ghimbășan, care a ridicat de la Inspectoratul Gardienilor Publici 40 de revolve care au fost împărțite legionarilor. O informație furnizată de către subofițerul pensionar Sturza, transmisă de către Comandamentul Garnizoanei Alba Iulia către Inspectoratul de Poliție Alba Iulia, susține că, în după amiaza zilei de 21 ianuarie 1941, direcțiunea fabricii din Cugir a trimis două camioane cu muniție, carabine și mitraliere la Alba Iulia, informație întărită de mărturiile șoferilor care circulau între Alba Iulia și Cugir. În momentul în care Chestura era asediată de armată, grupurile de legionari venite din satele din jur au forțat barajul format din militari pentru a pătrunde în curtea Chesturii și au avut loc schimburi de focuri, în urma cărora a fost ucis un țăran legionar – Luca Florian din Cricău – iar un altul a fost rănit¹⁰. Prim-procurorul Hânza și legionarul Luca Florian au fost singurele victime ale evenimentelor de la Alba Iulia.

⁶ Chioreanu 1992, p. 109.

⁷ Chest. Pol., dosar nr. 124/1941, f. 30; dosar nr. 19/1941, f. 1290.

⁸ Chest. Pol., dosar nr. 68/1941, f. 506 - 509.

⁹ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 1290; dosar nr. 124/1941, f. 30.

¹⁰ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 7, 13, 15, 1290; dosar nr. 124/1941, f. 30-31; Cab. Prefect., dosar nr. 43/1941, f. 33; *Renașterea*, nr. 3-4, din 2 februarie 1941.

Legionarii din sediul Chesturii aveau cunoștință de mersul evenimentelor din țară prin intermediul aparatului de radio-emisie al Inspectoratului de Poliție. De asemenea, rapoartele ulterioare afirmă faptul că din sediul Prefecturii, în timpul rebeliunii, răzvrățiții au transmis numeroase apeluri telefonice¹¹.

În ziua de 23 ianuarie, Comandamentul Militar i-a somat pe legionari să se predea, dar rebelii au refuzat să cedeze. Ca și la București, medierea dintre legionarii baricadați în Chestură și forțele militare a fost realizată de către un colonel german aflat în garnizoană. La ora 19, rebelii au părăsit Chestura, în formații și intonând cântece legionare, pentru moment autoritățile neefectuând nici o arestare. După predarea armelor, legionarii s-au răspândit pe la casele lor, cei din localitățile învecinate orașului Alba Iulia fiind transportați cu ajutorul unor autobuze puse la dispoziție de organele C.F.R.¹².

Din 24 ianuarie a început valul de arestări împotriva participanților la rebeliune, conform unei radiotelegrame primite de la Secțiunea Generală a Poliției din București. S-au realizat descinderi și confiscări de arme, fiind arestați și cercetați legionarii care încercau să părăsească țara¹³.

În celelalte orașe ale județului Alba nu s-au semnalat evenimente care să aibă legătură cu rebeliunea. Pe data de 23 ianuarie 1941, la o notă telefonică adresată de către Inspectoratul de Poliție Alba către comisariatele din Abrud, Sebeș, Aiud și Teiuș, acestea au răspuns că în localitățile respective a fost liniște, nu au existat cazuri de baricadări ale legionarilor sau ocupări de instituții publice¹⁴.

Este demn de remarcat totuși faptul că la Sebeș s-a evidențiat o oarecare activitate legată de rebeliune: în noaptea de 20/21 ianuarie 1941, două camioane cu legionari au plecat spre Alba Iulia; pe 21 și 22 ianuarie, grupuri de țărani veniți de pe Valea Sebeșului nu au fost lăsați să-și continue drumul spre Alba Iulia; la 23 ianuarie, 23 de grupuri de țărani s-au întors de la Alba Iulia, trecând spre casele lor, ca și 80 de legionari sosiți cu două camioane, trimiși în comunele de domiciliu după ce au fost percheziționați și li s-au confiscat armele, fără a se înregistra însă evenimente¹⁵.

Cu toate că la Aiud a fost liniște în perioada rebeliunii, totuși, pe 23 ianuarie, șefii mișcării au convocat 400 de legionari din localitățile învecinate, cu intenția de a se deplasa spre Alba Iulia, dar la intervenția autorităților și ca urmare a calmării situației, această acțiune nu a mai avut loc¹⁶.

La Abrud, comisariatul a raportat că nu s-au înregistrat evenimente, a fost liniște, legionarii în frunte cu șeful lor, profesorul Faur Teofil, colaborând cu

¹¹ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 59, 1290.

¹² Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 333; dosar nr. 19/1941, f. 7; dosar nr. 124/1941, f. 31.

¹³ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 10.

¹⁴ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 25 - 29.

¹⁵ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 51.

¹⁶ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 52.

autoritățile. Totuși, o notă din martie a comisariatului către Chestura Alba Iulia dezvăluie faptul că profesorul Ioan Mureșan de la Gimnaziul din Abrud a fost arestat pentru motivul de incitare la rebeliune, în noaptea de 22/23 ianuarie 1941 punând să se bată clopotele și chemând oamenii să vină cu bastoane și seceri, fără a se menționa scopul urmărit de acesta¹⁷.

În afară de Alba Iulia, rebeliunea legionară s-a manifestat și pe teritoriul rural. Într-un raport din 27 ianuarie 1941 al Chesturii Poliției Alba Iulia către Legiunea de Jandarmerie sunt menționate trei astfel de cazuri. Pe 22 ianuarie 1941, la Săsciori, primarul legionar, împreună cu câțiva camarazi, au atacat Postul de Jandarmi, ridicând armele și muniția, l-au arestat pe șeful de post și l-au dus la Primărie, unde l-au bătut cu tocul unui pistol "Mauser" până ce au distrus respectiva componentă a armeei. În aceeași zi, legionarii rebeli au atacat Postul de Jandarmi Ciumbrud, ridicând armele și muniția, iar pe jandarmi i-au pus în imposibilitatea de a mai reacționa.

Tot sub o formă violentă s-au desfășurat evenimentele și la Vințu de Jos unde, în noaptea de 22/23 ianuarie 1941, legionarii rebeli s-au dus cu o mașină la fabrica din Cugir, de unde au ridicat un număr de 15 puști mitraliere pe care le-au dus la Vințu de Jos, distribuindu-le celor ce știau să le mănuiască. Între timp, o altă grupă de rebeli a ocupat Oficiul P.T.R. și Postul de Jandarmerie, de unde au ridicat două mitraliere și câteva arme "Löbel", cu muniția aferentă. Astfel înarmați, au ocupat o poziție la marginea satului, întâmpinând cu focuri unitatea militară trimisă de Garnizoana Alba Iulia, însă nu a rezultat nicio victimă. La apariția altor unități militare de întărire, rebelii s-au predat și au depus armele – 15 mitraliere și armamentul ridicat de la Postul de Jandarmerie¹⁸.

În zilele de 24 și 25 ianuarie nu s-a mai înregistrat niciun eveniment pe teritoriul rural și nici în oraș, rebeliunea din județul Alba urmând cursul evenimentelor desfășurate pe plan național. În concluzie, cu referire la rebeliunea legionară în județul Alba, putem spune că acest eveniment s-a desfășurat în linii mari după scenariul din întreaga țară, însă documentele din arhivă la care am avut acces nu relevă decât patru locuri unde s-a manifestat cu violență și, din fericire, numai cu doi morți, unul din partea autorităților, altul din rândul legionarilor.

Deși promisese anterior o amnistie pentru legionarii care depuneau armele și evacuaau clădirile publice, acum, după încetarea ostilităților, generalul Ion Antonescu era ferm decis să-i tragă la răspundere pe cei vinovați¹⁹. De aceea, o serie dintre liderii mișcării în frunte cu Horia Sima au fost luați sub protecția reprezentanților S.D.-ului și Wehrmacht-ului, care i-au transportat pe diferite căi în Germania, unde au fost internați în diferite lagăre de muncă, în calitate de

¹⁷ *Chest. Pol.*, dosar nr. 19/1941, f. 102, 742.

¹⁸ *Chest. Pol.*, dosar nr. 19/1941, f. 48.

¹⁹ Trașcă-Stan 2002, p. 63.

azilanți politici, constituind astfel o carte de șantaj în mâna lui Hitler în momentul când Antonescu s-ar fi îndepărtat de liniile trasate de Germania²⁰.

De asemenea, pe cont propriu, și alți membri ai mișcării au reușit să părăsească țara, astfel încât în lagărele germane se aflau 310 legionari. Aceștia au fost plimbați până în 1944 prin lagărele de la Berkenbrück, Rostock, Oranienburg, Dachau, Buchenwald, Sachsenhausen, Fichtenhain și Ravensbrück²¹.

După ce, în august 1944, România a schimbat frontul, întorcând armele împotriva Germaniei, la 10 decembrie 1944, la Viena, a fost constituit un guvern în exil condus de Horia Sima, care însă nu a avut viață lungă, iar după înfrângerea Germaniei, majoritatea legionarilor au trecut în prizonierat american și englez²².

Față de insistențele naziștilor de a relua colaborarea cu Garda de Fier și de a-i readuce pe legionari în guvern și în aparatul de stat, Antonescu a declarat, într-o convorbire cu Manfred von Killinger (ministrul plenipotențiar german la București), că “din considerație pentru armată, îi este imposibil ca legionarii să fie încadrați imediat în aparatul de stat. Armata n-ar înțelege acest lucru”²³. Încă din primele zile ale lunii februarie tribunalele militare au început judecarea legionarilor implicați în rebeliune și care fuseseră capturați de armată, jandarmerie și poliție. Potrivit datelor publicate în presă, numai Tribunalul Militar al Capitalei a judecat, în perioada 4 februarie – 7 august 1941, un număr de 2980 de rebeli legionari, 1842 dintre aceștia fiind condamnați la pedepse de la câteva luni de închisoare la muncă silnică pe viață. În vara anului 1941, principalii conducători ai Gărzii de Fier au fost trimiși în fața instanței de judecată a Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei, fiind condamnați în contumancie la muncă silnică pe viață²⁴.

În județul Alba, după predarea rebelilor și calmarea situației, măsurile represive împotriva legionarilor nu au fost luate imediat. Cercetările poliției au ajuns la concluzia că vinovați de organizarea rebeliunii în județul Alba au fost: Ioan Ghimbășan, fost inspector de poliție, Traian Hanu, fost chestor delegat, Traian Plițcu, fost șef al Poliției Legionare, Emil Gligor din Poliția Legionară, Emil Chitulea, fost secretar al organizației legionare din Alba Iulia, și Pavel Rebreanu, fost comisar ajutor, numit în timpul guvernării legionare²⁵.

Fiindcă autoritățile locale întârziu să ia o poziție față de rebeli, conducătorii revoltei se găseau pe data de 24 ianuarie încă în localitate, dar, a doua zi, cinci dintre liderii rebelilor, Traian Hanu, Traian Plițcu, Pavel Rebreanu, Emil Gligor și Matei Metzenrath, au cerut protecție comandamentului german din Sebeș, care,

²⁰ Trașcă-Stan 2002, p. 63; Veiga 1995, p. 301-302; Heinen 1999, p. 442.

²¹ Veiga 1995, p. 302; Heinen 1999, p. 442-443.

²² Heinen 1999, p. 442-443.

²³ Simion 1991, p. 31-32.

²⁴ Simion 1991, p. 31-32.

²⁵ Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 333.

cu o mașină, i-a transportat pe respectivii la Sebeș și i-a adăpostit în clădirea Gimnaziului evanghelic din localitate. Aceștia, sub pază militară germană până pe data de 28 ianuarie, au fost vizitați de fostul prefect legionar Grigore Baci, care de mai multe ori pe zi făcea deplasări între Sebeș și Alba Iulia, și de către fostul inspector de poliție Ioan Ghimbășan, care se afla în drum spre Azuga, orașul său natal. Conform unui raport al poliției, în noaptea de 28 ianuarie, patru dintre legionari au fost transportați de un automobil german la Sibiu și adăpostiți într-o vilă de pe strada Decebal nr. 16, unde locuiau ofițerii germani. Pavel Reboreanu nu a făcut această deplasare, el fiind descoperit mai târziu și arestat la București. Pe data de 2 februarie, îmbrăcați în haine militare germane, cei patru legionari au fost trecuți frontiera cu un automobil german. Această versiune este înfirmată de autoritățile militare germane de la Sebeș, care susțineau că, în noaptea de 28 ianuarie, autoturismul care îi transporta pe legionari de la Sebeș la Sibiu i-a lăsat în câmp liber pentru a-și căuta singuri adăpost. Au fost și planuri de capturare a celor cinci legionari prin executarea unui asalt asupra Gimnaziului evanghelic, planuri întocmite la 30 ianuarie de un căpitan al Diviziei 20 și de către primarul Sebeșului, însă informațiile primite de la comandantul poliției locale, comisarul Ștefan Capătă, au făcut ca planul să nu mai fie pus în aplicare²⁶.

La 30 ianuarie 1941, chestorul poliției, locotenentul colonel Ioan Ignat, a dat un ordin telefonic către comisariatele zonale prin care se cerea urmărirea și arestarea celor șase legionari amintiți mai sus, însă rapoartele comisarilor consemnau că măsurile de prindere au dat rezultate negative²⁷.

O adresă a Chesturii Poliției Alba Iulia către Chestura Poliției Timișoara, datată din 22 februarie 1941, cerea organelor de poliție din Timișoara să verifice o informație conform căreia Traian Hanu, "mic, brunet, mers legănat, ochii negri, părul peste cap, sprâncene stufoase, început de chelie frontală, 29 de ani", s-ar afla în această localitate și s-ar pregăti să plece în Germania²⁸.

Cert este că principalii lideri ai mișcării legionare din județul Alba au reușit, poate cu sprijin german, să treacă frontiera, fiindcă la 7 octombrie 1941, prin sentința nr. 1596, Curtea Marțială a Corpului 7 Armată Sibiu i-a condamnat în contumancie pe aceștia la pedepse cuprinse între șase ani închisoare corecțională și 15 ani detenție grea. Toți "au fost condamnați pentru diferite fapte ca: crimă de răzvrătire, instigare la rebeliune, crimă de insurecție armată și tâlhărie, crimă de răzvrătire și pericol public prin stricarea mijloacelor de comunicație și tâlhărie"²⁹.

O mărturie a soldatului Petru Irimie din Cacova, din 2 ianuarie 1942, dezvăluie faptul că a întâlnit pe frontul din Crimeea un soldat german care vorbea perfect românește. Acesta susținea că este legionar din Vințu de Jos, fugit în

²⁶ Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 334 - 336.

²⁷ Chest. Pol., dosar nr. 19/1941, f. 31, 35.

²⁸ Chest. Pol., dosar nr. 28/1941, f. 744.

²⁹ Chest. Pol., dosar nr. 133/1941, f. 24.

Germania, și că făcuse parte din cei 600 de legionari români înrolați în armata germană care se afla acum pe fronturile din Crimeea și de la Moscova, pe ultimul front luptând și fostul chestor legionar Hanu³⁰. Informația nu este veridică, întrucât Nistor Chioreanu îi amintește pe Traian Hanu și pe Ioan Ghimbășanu ca fiind internați în perioada respectivă în lagărul de la Rostock³¹. Același N. Chioreanu mai menționează că, în 1964, l-a întâlnit pe Hanu la penitenciarul de la Aiud, unde zugrăvea birouri și celule³².

Bineînțeles că nu toți legionarii sau cei participanți la rebeliune au reușit să scape de "brațul legii". Aceștia au fost arestați și condamnați la diferite pedepse, însă, pe parcurs, unii au fost achitați și au rămas doar sub supravegherea atentă a autorităților. Nu putem face o evidență certă a tuturor condamnaților și a celor achitați pentru că situația este neclară, unele informații referitoare la cei supravegheați arătând că și ei au executat anumite pedepse, dar pe tabelele existente nu apar. E posibil ca unele situații referitoare la această problemă să nu fi fost păstrate sau să fie depozitate în fonduri arhivistice la care nu am avut acces (de exemplu, fondul Inspectoratului de Poliție Mureș).

În urma cercetării materialului existent în arhive, referitor la rebeliune am constatat următoarele: până la 3 februarie 1941 au fost înaintați Tribunalului Militar Sibiu șapte rebeli din Săsciori, 35 din Vințu de Jos și alți șase din județ³³; în *Buletinul Oficial al județului Alba nr. 115/1941* este publicat un tabel cu 20 de rebeli care au fost înaintați Tribunalului Militar Sibiu; în *Buletinul Oficial nr. 13/1941* sunt menționați nouă rebeli dintre care opt sunt achitați; în *Buletinul Oficial nr. 12/1941* sunt dați publicității 20 de condamnați, iar într-un buletin de urmărire al Jandarmeriei cu nr. 22/1941 sunt menționați trei condamnați (vezi anexele 1-4).

Dacă realizăm o statistică pe profesiuni a celor condamnați, avem următoarea situație: cinci învățători, un preot, doi comercianți, doi tâmplari, trei pantofari, cinci plugari, trei lăcătuși, un măcelar, un mecanic. Au mai fost condamnați la închisoare, dar au beneficiat de suspendarea pedepsei, conform decretului lege nr. 1132/19 aprilie 1941, și profesorul Ioan Mureșan din Abrud și Ilie Rizolo, țesător din Sebeș³⁴.

O situație mai clară asupra participanților la rebeliune în întreg județul ne-o oferă un tabel înaintat de către Chestură comandantului Pieței Alba Iulia, tabel care conține persoane care nu trebuie să obțină permise de port armă, fiind implicate în tulburările din 21-23 ianuarie sau pentru că au fost legionari³⁵ (vezi tabelul din anexa nr. 5).

³⁰ Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 395.

³¹ Chioreanu 1992, p. 315.

³² Chioreanu 1992, p. 332.

³³ Cab. Prefect., dosar nr. 2/1941, f. 4.

³⁴ Chest. Pol., dosar nr. 36/1941, f. 89.

³⁵ Chest. Pol., dosar nr. 52/1941, f. 358-360.

Din analiza datelor oferite de tabel, observăm că aceștia locuiesc în mediul urban, deci nu ne putem face o imagine clară a numărului legionarilor pe județ, dar îi putem cuantifica pe localități astfel: Alba Iulia – 37, Aiud – 16, Sebeș – 13, Abrud – 22, Teiuș – 6. În privința categoriilor socio-profesionale, am putut realiza următoarea statistică: patru avocați, un judecător, cinci perceptori, 12 profesori, cinci medici, cinci învățători, 24 funcționari, doi preoți, patru ingineri, doi studenți, un ziarist, un miner, un mecanic, trei muncitori, un cărăuș, un agent sanitar, un telegrafist, un agricultor, șase fără ocupație, un restaurator, șase comercianți, un țesător, un croitor, un pantofar, un șofer, un lăptar și un brânzar. În privința adeziunii la mișcarea legionară a celor menționați, explicațiile pot fi multiple și nuanțate. Se observă că unii dintre ei sunt vechi militanți, întâlniți și în perioada regimului carlist, legionari sinceri, care credeau în valorile mișcării și care au făcut închisoare pentru aceasta. Alții reprezintă generația “septembriștilor”, cei care au aderat la Legiune pentru că au întrezărit șansa unei ascensiuni sociale. Acesta este cazul intelectualilor, al funcționarilor, care urmăreau păstrarea ocuparea sau unui post mai bine plătit. Cei fără ocupație, agricultorii, micii meseriași, probabil erau amăgiți de “puterea” pe care o aveau legionarii, de “dreptatea” pe care o invocau prin prigonirea evreilor exploatare.

Cu toate că notele informative săptămânale ale comisariatelor și ale Chesturii Alba Iulia arată că mișcarea legionară nu se manifesta și nici nu mai reprezenta un pericol la nivel județean³⁶, totuși o serie de persoane care au făcut parte din mișcare, precum și domiciliile și locurile unde își desfășurau activitatea au fost puse sub urmărire. Erau culese în continuare informații pentru a descoperi și alte persoane care au participat la rebeliune sau făceau propagandă mișcării legionare.

Pe parcursul anului 1941 au fost ținute sub strictă supraveghere mai multe persoane din Alba Iulia: Totoian Toma, Cacoveanu Remus, Popescu Vasile, Colhon Ilie, Paștiu Petru, Costea, Strâmba Nicolae, Adam Florian, Todericiu Ioan, Lupu Nicolae, Dumitrescu Ioan, Crișan Anuța, depozitul de spirt al lui Moga din str. Dorobanților, nr. 7, Popa Emil, Prie Adam, Bucerzan Anghel, Maximilian Octavian³⁷.

Totodată, notele informative și ordinele circulare din acea perioadă fac referiri la un posibil atentat al legionarilor împotriva lui Antonescu în ziua de Paște (1941), la o posibilă împăcare a Conducătorului cu legionarii, urmată de intrarea mișcării în legalitate și formarea unui guvern Antonescu-legionari sub supravegherea germană sau la organizarea unei noi revolte legionare în ianuarie 1942. Circula și informația precum că legionarii acceptă politica externă a lui Antonescu, care este conformă cu linia trasată de C. Zelea Codreanu, dar nu sunt de acord cu politica internă condusă de Mihai Antonescu, care este “jidovească”³⁸.

³⁶ Chest. Pol., dosar nr. 14/1941, f. 1-67.

³⁷ Chest. Pol., dosar nr. 133/1941, f. 76, 78, 80, 82.

³⁸ Chest. Pol., dosar nr. 21/1941.

Referitor la activitatea mișcării în Alba Iulia după rebeliune, o notă a Chesturii Poliției Alba Iulia din 1941 consemnează:

“Obiectivele cele mai de seamă azi la legionari sunt localurile comerciale și industriale acaparate de ei. Astfel, în Alba Iulia avem trei din aceste obiective: 1. Magazinul Asociațiune Generală de Comerț “Transilvania” (fosta Fuchs), ajunsă pentru a doua oară în mâinile lor, unde sunt consemnați fruntașii legionari Colhon, Paștiu, Cacoveanu etc. 2. Fabrica de tăbăcărie condusă de legionarul Todericiu, ajutat de legionarii Bucerzan și avocatul Lupu. 3. Magazinul de coloniale din centrul orașului, acaparat de către legionari de la evrei, condus de legionarul Costea, loc de întâlnire a tuturor legionarilor din oraș și localitățile vecine”³⁹.

În aceste locații, aflate sub supraveghere, se pare că aveau loc întruniri ale vechilor legionari. Într-o astfel de ședință, ținută în data de 30-31 ianuarie 1941 la Societatea “Transilvania”, s-au discutat aspecte legate de contribuții la Ajutorul legionar, ajutoarele pentru legionarii săraci și problema reorganizării frățiilor de cruce, ca urmare a divizării organizației în două grupări. Dintre cei care s-au implicat în discuție, au fost remarcați Ilie Colhon, Aurel Bucerzan și Petru Paștiu. De asemenea, s-a consemnat că o parte dintre angajații de la Cooperativa “Solidaritatea Mureșului” cotizează la Ajutorul legionar⁴⁰.

O altă notă informativă a poliției consemnează că profesoara Maria Dordea de la Liceul de fete din Alba Iulia, prietenă intimă a lui Traian Hanu, face propagandă legionară printre elevi și în oraș, lăudând acțiunile rebelilor, ea fiind numită la catedră de către legionari⁴¹.

Suspect de activitate legionară în Alba Iulia era și studentul Ioan Opincaru care, conform unei note informative din iunie 1941, ar fi ținut ședințe secrete cu elevi și muncitori pe strada Iașilor, la domiciliul legionarului Moise Mircea. În timpul rebeliunii, Ioan Opincaru era student la București, dar a părăsit facultatea și, întors la Alba Iulia, îndeplinea rolul de curier legionar⁴².

Activități legionare sunt consemnate și în zona Munților Apuseni de către o notă informativă din 18 martie 1941⁴³. Astfel, în comuna Mogoș este menționat că acționează legionarul Jinaru, fost plutonier de jandarmi, care “este o iscoadă a legionarilor și ține legătura cu foștii camarazi din Teiuș și Aiud”. În munții Abrudului este menționată activitatea studentului Potra, care ar fi răspândit printre moși vestea cum că Antonescu s-a întâlnit cu Horia Sima la Viena și s-au

³⁹ Chest. Pol., dosar nr. 124/1941, f. 15.

⁴⁰ Chest. Pol., dosar nr. 113/1941 - nota informativă a agentului Crâng Ion din 8 ianuarie 1942.

⁴¹ Chest. Pol., dosar nr. 28/1941, f. 327.

⁴² Chest. Pol., dosar nr. 52/1941, f. 322.

⁴³ Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 19.

înțeles pentru o revenire a acestuia în țară pentru a prelua conducerea statului pe principii exclusiv legionare. Nota informativă este completată de informația conform căreia în zona Ponorului, de unde este de origine, s-ar ascunde Viorel Trifa, fostul președinte al Uniunii Studenților Creștini. Și fiindcă suntem în zona Munților Apuseni, să consemnăm și legionarii menționați în Abrud: profesorul Ioan Mureșan, profesorul Teofil Faur, profesorii Vasile și Silvia Morușcă, Florea Simionescu⁴⁴, Iuliana Ciungan, care își oferă localul său pentru întrunirile mișcării conduse de șeful legionar de plasă, profesorul Radu Ștefan⁴⁵.

În orașul Sebeș s-au făcut remarcate pentru activitatea legionară următoarele persoane, unele dintre ele găsindu-se și printre cei condamnați după rebeliune: dirigințele poștal Silviu Gârduș, Emilia Matei (condamnați la 15 ani de muncă silnică pentru politică nepermisă), judecătorul Aurel Chira, frații Rizolo, Tudor Florea, Nicolae Secaș, studentul Petru Ursu, avocatul Nicolae Lupu, cantorul de biserică Ioan Drașovean, în anturajul lor fiind întâlniți și preoții Burdea și Ioan Besoiu, precum și protopopul ortodox dr. Vasile Oana⁴⁶.

La Aiud, activitatea legionară de după rebeliune s-a manifestat mai ales în închisoare, loc unde deținuții legionari au înființat un comandament legionar condus de dr. Niculescu Ilie. Membri mișcării confecționau în atelierul închisorii diferite obiecte cu caracter legionar, redactau revistele legionare *Academia eroică* și *Încătușarea*, care erau ascunse de controale și scoase în afara închisorii de către gardienii Ieremia și Mihalache. Legătura dintre deținuții legionari și gardiștii aflați în libertate era realizată de către Aurelia Spaniol, persoană aflată în atenția autorităților și trimisă în fața Curții Marțiale din Sibiu pentru mai multe infracțiuni – insultă a Conducătorului statului și legături pe care le întreținea cu legionarii din penitenciar. De altfel, întreaga familie Spaniol era remarcată în Aiud pentru activitatea legionară⁴⁷.

Tot în Aiud era recunoscută pentru activitatea depusă în timpul regimului național-legionar familia Morușca: Andrei Morușca era șef de cuib legionar, copiii săi dețineau funcții de conducere în mișcare, iar fiica, Aurora Morușca, a ocupat funcția de comisar de românizare la magazinul de pielărie "Hermes", proprietatea evreului Israel Hermes⁴⁸. De activitate legionară era bănuit și căpitanul Paul Petreanu din Batalionul I Pioneri de Munte, a cărui soție ocupase funcția de șefă de cuib a femeilor legionare și care întreținea legături cu familia Popa, ai cărei membri erau simpatizanți legionari, precum și cu profesorul Ștefan Radu, fost șef al mișcării⁴⁹.

⁴⁴ Chest. Pol., dosar nr. 68/1941, f. 465-468.

⁴⁵ Chest. Pol., dosar nr. 31/1941.

⁴⁶ Chest. Pol., dosar nr. 68/1941, f. 478 - 479; dosar nr. 5/1941, f. 401.

⁴⁷ Chest. Pol., dosar nr. 21/1941, f. 760, 849, 850.

⁴⁸ Chest. Pol., dosar nr. 68/1941, f. 837.

⁴⁹ Chest. Pol., dosar nr. 5/1941, f. 59.

În concluzie, putem afirma că mișcarea legionară a cuprins persoane de pe o largă paletă socio-profesională, de la judecători, avocați, medici, profesori până la persoane fără ocupație. Notele informative arată că activitatea în slujba Legiunii nu a încetat, însă aceasta a fost slabă, fără să alarmeze autoritățile și să le determine să intervină. Mulți dintre legionari au fost achitați sau eliberați și și-au reluat activitățile sociale și profesionale, rămânând totuși în atenția autorităților. Nu trebuie să încheiem însă fără a menționa un fapt, probabil cu caracter propagandistic. În ziare au apărut, după înfrângerea rebeliunii, diferite mesaje de solidaritate cu acțiunile generalului Antonescu și de înfierare a mișcării legionare, unele dintre ele fiind trimise chiar de foști legionari. Astfel de mesaje semnate de locuitori ai județului Alba sunt inserate în rândurile ziarului *Timpul*: Ilie Barbul trimite o telegramă de adevărată și recunoștință generalului Antonescu, cu mesajul: “Rugăm pe bunul Dumnezeu să vă ajute și mai departe să ne puteți făuri România Mare și consolidată”⁵⁰; Nicolae Lazăr trimite o telegramă de devotament din partea moșilor legionari din Plasa Zlatna, cu mesajul că aceștia, “... ținând ordine desăvârșită, sunt alături de Domnia Voastră. Să trăiți D-le General ! Trăiască Legiunea și Căpitanul !”⁵¹; Ioan Popa, președinte al Cooperativei “Horia” și al Casei de Cultură Zlatna, membru al Asociației “Astra”, parohul greco-catolic Ioan Olea, învățătorul Ioan Danciu, cantorul Liviu Boca și episcopul Ioan Perța din Cib⁵² își exprimă la rândul lor adevărată față de Conducător și apreciază că măsurile luate de acesta aveau drept scop “asigurarea unui climat de liniște și ordine”.

MIHAIL DĂESCU

**ASPECTS REGARDING THE END OF THE NATIONAL LEGIONARY REGIME
IN ALBA COUNTY AND PURSUING THE PARTICIPANTS
AT THE LEGIONARY REBELLION**

ABSTRACT

This present study tries to realize a presentation of the events at the local level during and immediately after the legionary riot from 21-23 January 1941, events that marked the end of the national legionary regime. The first part of the material shortly presents the development of the legionary riot both in Alba Iulia as well as the whole territory of the county, presentation that also made in a study published by the author in *Annales Universitatis Apulensis, Seria Historica*, 10/1, 2006, p. 241-249.

⁵⁰ *Timpul*, nr. 1336, din 27 ianuarie 1941.

⁵¹ *Timpul*, nr.1342, din 31 ianuarie 1941.

⁵² *Timpul*, nr. 1344, din 4 februarie 1941.

Pursuing the heads of the legionaries, the help received by these from the German troops under whose protection they succeeded to leave the country and run away from law, judging the participants in the events from January 1941 as well as the punishments received by them are guide marks in continuing the study, the last part being dedicated to some aspects concerning the continuation of the legionary activity along 1941.

Two days after the events from 21-23 January ended, five of the legionary leaders asked for protection to the German troops and left Alba Iulia, being sheltered in the building of the Evangelical Gymnasium from Sebeș, then, after a short stop in Sibiu, under the protection of the German soldiers, they were passed the borders; the names of some of them being remembered among the 310 legionaries interned in the concentration camps from Germany.

Members of the movement and those who participated in the revolt were arrested and condemned to different punishments for facts like: crime of rebellion, crime of armed insurrection, instigation and participation at revolt, robbery and public danger by destroying the means of communication, the majority of those discovered and mentioned in the archive material being from rural areas: Vințul de Jos, Ciumbrud, Cacovița, Cioara, Săsciori, Mihalț. If the archive was poor in mentioning those condemned to urban areas, with regard to their supervision we have a list of 94 persons from Alba Iulia, Aiud, Sebeș și Abrud. The socio-professional environments where the members of the Iron Guard came from or participated in the revolt are diverse: lawyers, teachers, schoolmasters, civil servants but also peasants, workers or persons without occupation.

The supervision reports of the Police along 1941 evidence the fact that there was a certain activity of the movement, weak obviously, without alarming the authorities, but echoes of the events from January 1941 were still felt and the sympathizers of the Legion hoped that general Antonescu will relieve and regain them power.

ANEXE

1. - **Tablou nominal cu rebelii din județul Alba, publicați în *Monitorul Oficial*, nr. 115 (fondul *Chestura Poliției Alba Iulia*, dosar nr. 40/1941)**

Nume și prenume	Profesia	Ultimul domiciliu
Rizoli Petre	Plugar	Cacovița
Oancea Vasile	Plugar	Cacovița
Floarea Vasile	Plugar	Ciumbrud
Zreghea Romulus	Plugar	Sebeș
Zinca Vasile	Plugar	Cioara
Drăghici Dumitru	Plugar	Cacovița
Covaci Ioan	Plugar	Ciumbrud
Petrea Vasile	Plugar	Săsciori
Timpea Constantin	Plugar	Cacovița
Onica Laurențiu	Plugar	Săsciori
Sura Luca	Rotar	Vințu de Jos
Hăbea Petre	Măcelar	Vințu de Jos
Bleda Gheorghe	Învățător	Cioara
Demeter Victor	Militar	Ciumbrud
Hobeanu Ioan	Lăcătuș	Vințu de Jos
Mureșan Ioan	Profesor	Abrud
Tiutiu Dionisie	Turnător	Cacovița

Tiutiu Aurel Rizolo Ilie Henția Ioan	Plugar Maistru țesător învățător	Ciumbrud Sebeș Blăjini
--	--	------------------------------

**2. - Tabel cu locuitorii județului Alba care au participat la rebeliunea
din 21-24 ianuarie 1941 și sentințele de condamnare ale acestora
de către Tribunalul Militar al Corpului 7 Armată Sibiu
(vezi *Buletinului Oficial al județului Alba*, nr. 12/1941 din 20 martie 1941, p. 88-89)**

1. Ioan Florea - preot din Vințu de Jos - 15 ani muncă silnică și 10 ani degradare civică, pentru crima de insurecțiune.
2. Tiberiu Aron - învățător din Vințu de Jos - 20 ani muncă silnică și 10 ani degradare civică, pentru crima de insurecțiune.
3. Todoran Gheorghe - comerciant din Vințu de Jos - 15 ani muncă silnică și 10 ani degradare civică, pentru crima de insurecțiune.
4. Suciu Ioan - tâmplar din Vințu de Jos - 15 ani muncă silnică și 10 ani degradare civică, pentru crima de insurecțiune.
5. Olteanu Nicolae - tâmplar din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
6. Suciu Gheorghe - pantofar din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
7. Opriș Pavel - învățător din Vințu de Jos - 5 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
8. Munteanu Miron - învățător din Vințu de Jos - 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
9. Albu Gavrilă - plugar din Vințu de Jos - 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
10. Popa Ioan lui Filip - comerciant din Vințu de Jos - 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
11. Voju Gheorghe - cizmar din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
12. Hebeanu Ioan - lăcătuș din Vințu de Jos - 2 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
13. Sima Nicolae - lăcătuș din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
14. Stânea Petru - măcelar din Vințu de Jos - 2 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
15. Băcăințan Ioan - plugar din Vințu de Jos - 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
16. Albu Ioan I. Nicolae - mecanic din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.
17. Paraschiv Ioan I. Iacob - lăcătuș din Vințu de Jos - 4 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.

18. Sara Luca lui Avram - rotar din Vințu de Jos - 2 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție corecțională, pentru delictul de rebeliune.

19. Bleda Gheorghe - învățător din comuna Cioara - 6 luni închisoare corecțională și 1 an interdicție corecțională, pentru ultraj cu violență.

20. Zinca Vasile - plugar din comuna Cioara - 6 luni închisoare corecțională și 1 an interdicție corecțională, pentru ultraj cu violență.

**3. - Legionari din județul Alba condamnați pentru rebeliune
(vezi Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, fondul *Legiunea de Jandarmi*,
Buletin de urmărire, nr. 22/5 iunie 1941)**

1. Onica Pavel - pantofar din Săsciori - 6 luni închisoare pentru rebeliune.
2. Cătă Ilie - plugar din Săsciori - 6 luni închisoare pentru rebeliune.

**4. - Tabel nominal cu locuitorii din județul Alba, care au fost dați în judecată la
Tribunalului Militar al Corpului 7 Armată Sibiu, pentru crima de răzvrătire
și-au fost achitați sau condamnați
(conform *Buletinului Oficial al județului Alba* nr. 13/1941, p. 96)**

1. Laslo Nicolae - învățător din Mihalț - achitat.
2. Socaciu Ioan - învățător din Mihalț - achitat.
3. Eugen Pasca - învățător din Teiuș - achitat.
4. Panța Gheorghe - învățător din Obreja - achitat.
5. Repede Nicolae - perceptor din Teiuș - achitat.
6. Breazu Marian - preot din Mihalț - achitat.
7. Cârnaț Alexandru - primar din comuna Obreja - achitat.
8. Anca Dănilă - învățător din comuna Mihalț - achitat.
9. Olteanu Ioan - învățător din comuna Decea - condamnat la 7 ani detenție riguroasă și la 3 ani degradare civică pentru crima de insurecțiune armată.

**5. - Tabel cu persoanele ce nu trebuie să obțină permise de port armă,
fiind implicate în tulburările din 21-23 ianuarie 1941 sau pentru că au fost legionari
(conform *Chest. Pol.*, dosar nr. 52/1941, f. 358-360)**

Numele și prenumele	Profesiunea	localitatea
1. Dr. Colhon Ilie	- avocat	Alba Iulia
2. Dr. Lupu Nicolae	- avocat	Alba Iulia
3. Paștiu Petru	- funcționar Camera de Comerț	Alba Iulia
4. Bucerzan Anghel	- profesor	Alba Iulia
5. Dr. Baci Grigore	- avocat	Alba Iulia
6. Bozdog Aurel	- medic	Alba Iulia
7. Cacoveanu Remus	- funcționar particular	Alba Iulia

8. Adam Florian	- croitor	Alba Iulia
9. Maximilian Octavian	- profesor	Alba Iulia
10. Todericiu Ioan	- inginer	Alba Iulia
11. Truță Ioan	- preceptor	Alba Iulia
12. Crișan Teodor	- funcționar	Alba Iulia
13. Străulea Nicolae	- lăptar	Alba Iulia
14. Ilie Orășteanu	- director C.A.S.	Alba Iulia
15. Pădurean Mircea	- fără ocupație	Alba Iulia
16. Florian Ionel	- ziarist	Alba Iulia
17. Totoian Ana	- funcționar	Alba Iulia
18. Moise Mircea	- fără ocupație	Alba Iulia
19. Găinar Gheorghe	- inginer agronom	Alba Iulia
20. Ardelean Nicolae	- calfă comerciant	Alba Iulia
21. Magda Ion	- fără ocupație	Alba Iulia
22. Opruța Nelu	- calfă comerciant	Alba Iulia
23. Opruța Augustin	- calfă comerciant	Alba Iulia
24. Bârsan Nicolae	- funcționar bancă	Alba Iulia
25. Roșca Iuliu	- grefier tribunal	Alba Iulia
26. Opriș Leon	- profesor	Alba Iulia
27. Opriș Mircea	- fără ocupație	Alba Iulia
28. Crețu Ioan	- fără ocupație	Alba Iulia
29. Repede Victor	- ceasornicar	Alba Iulia
30. Bela Alexandru	- cărciumar	Alba Iulia
31. Olar Dumitru	- brânzar	Alba Iulia
32. Iancu Ionel	- fără ocupație	Alba Iulia
33. Borza ?	- șef echipă C.F.R.	Alba Iulia
34. Meselniță -	- picher C.F.R.	Alba Iulia
35. Bălăneanu Gheorghe	- învățător	Aiud
36. Rusu Anton	- croitor	Aiud
37. Radu Ștefan	- profesor	Aiud
38. Nicoară Vasile	- funcționar Of. P.T.T.	Aiud
39. Rodean Iuliu	- funcționar	Aiud
40. Spaniol Vasile	- funcționar	Aiud
41. Spaniol Ștefan	- funcționar	Aiud
42. Ionescu Ion	- învățător	Aiud
43. Verzescu Nicolae	- profesor	Aiud
44. Maier Augustin	- agent sanitar	Aiud
45. Morușca Aurel	- preot misionar	Aiud
46. Popa Maria	- profesoară	Aiud
47. Spaniol Aron	- funcționar	Aiud
48. Bodendorfer Gheorghe	- student	Aiud
49. Cosma Ion	- comerciant	Aiud
50. Filimon Vasile	- inginer agronom	Aiud
51. Coman Traian	- director Școală ucenici	Abrud
52. Radu Vasile	- profesor	Abrud

53. Teofil Faur	- profesor	Abrud
54. Dr. Stoianovici	- medic	Abrud
55. Moraru Gheorghe	- perceptor	Abrud
56. Morușca Iuliu	- profesor	Abrud
57. Culceru Simion	- învățător	Abrud
58. Almășan Sabin	- student	Abrud
59. Drăghici Romul	- funcționar	Abrud
60. Marian Gheorghe	- perceptor	Abrud
61. Vasaru Ion	- muncitor	Abrud
62. Chioreanu Vasile	- perceptor	Abrud
63. Tengher Ioan	- comerciant	Abrud
64. Negrescu Petre	- medic	Abrud
65. Berindei Petru	- agricultor	Abrud
66. Oneț Viorel	- preot	Abrud
67. Neagu Ioan	- mecanic	Abrud
68. Mladin Petru	- funcționar particular	Abrud
69. Ioviță Mihail	- funcționar minier	Abrud
70. Gulea Ieronim	- funcționar percepție	Abrud
71. Devian Petru	- funcționar primărie	Abrud
72. Stoian Teodor	- funcționar spital	Abrud
73. Suluț Ioan	- cărăuș	Bărbant
74. Mihail Jorja	- minier	Sebeș
75. Mârza Atanasie	- profesor	Sebeș
76. Dr. Păcurariu Ion	- avocat	Sebeș
77. Bojiță Aurel	- medic	Sebeș
78. Schiau Dorin	- medic	Sebeș
79. Dobrescu Ion	- controlor financiar	Sebeș
80. Rizolo Ilie	- țesător	Sebeș
81. Albu Gh. Virgil	- inginer agronom	Sebeș
82. Secaș Nicolae	- pantofar	Sebeș
83. Gârduș Silviu	- diriginte P.T.T.	Sebeș
84. Lupu Nicolae	- profesor	Sebeș
85. Chira Ion	- judecător	Sebeș
86. Rășinaru Ion	- șofer	Sebeș
87. Enechescu Gheorghe	- învățător	Teiuș
88. Bran Daniel	- funcționar P.T.T.	Teiuș
89. Văcaru Liviu	- restaurator	Teiuș
90. Pop Ioan	- șef de gară	Teiuș
91. Duma Ion	- casier C.F.R.	Teiuș
92. Ciugudeanu Salvin	- impiegat C.F.R.	Teiuș
93. Bucerzan Vasile	- șef Depou Locomotive	
94. Racolța Victor	- telegrafist	

Abrevieri bibliografice

- Cab. Prefect. - Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, fondul *Cabinetul Prefectului*.
Chest. Pol. - Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, fondul *Chestura Poliției Municipiului Alba Iulia*.
Chioreanu 1992 - Nistor Chioreanu, *Morminte vii*, Iași, 1992.
Heinen 1999 - Armin Heinen, *Legiunea Arhanghelul Mihail. O contribuție la cunoașterea fascismului internațional*, București, 1999.
Hitchins 1996 - Keith Hitchins, *România. 1866-1947*, București, 1996.
Petculescu 1997 - Constantin Petculescu, *Mișcarea legionară. Mit și realitate*, București, 1997.
Simion 1991 - Aurică Simion, "Armata română contra Gărzii de Fier", în *Magazin Istoric*, XXV, nr. 1, serie nouă, ianuarie 1991, p. 31-32.
Trașcă-Stan 2002 - Ottmar Trașcă, Ana-Maria Stan, *Rebeliunea legionară în documente străine*, București, 2002.
Veiga 1996 - Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier. 1914-1941. Mistica ultranaționalismului*, București, 1995.